STICHTING

April 1996

FORT ORDONNANS

UITGAVE: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM 'FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND'

Fort op Tweede Paasdag open

Er is weer keihard gewerkt aan uitbreiding van museum

Op Tweede Paasdag, maandag 8 april, gaat het Fort weer open. Er is tijdens de winterstop onnoemelijk veel werk verzet. Wie een tijdje niet is geweest, zal z'n ogen uitkijken.

Ook hij staat op wacht. FOTO'S: RONALD STAM/WEGENER SIJTHOFF WEEKBLADEN

Het begint al meteen als je de groene toegangsdeuren binnen bent gestapt. Waar de ruimte direct aan de rechterkant meestal alleen werd gebruikt om de jassen op te hangen, wordt er nu keihard gewerkt aan de inrichting van wat moet gaan worden de 'Kabinetskamer'.
In deze Kamer 2 - elke bezoeker wordt er bij een rondleiding uiteraard meteen op geattendeerd - werd op 13 mei 1940 de laatste vergadering op Nederlands grondgebied gehouden van het Kabinet De Geer. Kamer 2 was overigens de werkruimte voor de officieren. Dirk Ruis, een van de 'geschiedschrijvers' van het Fort: 'Minister-president De Geer en negen van zijn ministers waren destijds onder begeleiding van twee pantserwagens en militaire motorrijders van Den Haag naar Hoek van Holland gereden. Rondom Den Haag en in het Westland bevonden zich diverse groepen Duitse valschermjagers en luchtlandingssoldaten. De ministers zouden van Hoek van Holland met een Britse torpedojager naar Breskens varen. In afwachting van toestemming om aan boord te gaan, vergaderden de ministers in het Fort. Tijdens deze vergadering besloot men naar Engeland uit te wijken. Ook werd besloten generaal Winkelman, bevelhebber der Nederlandse strijdkrachten, blanco volmachten te verlenen om het land te besturen en de strijd tegen de Duitsers te stoppen indien er teveel slachtoffers zouden vallen.
Na deze vergadering voegden zich nog twee ministers bij de groep en vertrok men om 19.20 uur, met de H.M.S. Windsor naar Harwich.'
'De 'Kabinetskamer' zal naar verwachting in augustus 'opgeleverd' worden.' Wie een klein stukje doorloopt, ziet bij het 'Batterij Rozenburg'-gedeelte ineens een gigantische vitrine staan, waarin nu hulpstukken van het eveneens gigantische kanon staan opgesteld.
Doorlopend langs de 'Biber' en weer linksaf gaand, zie je de Marineslaapkamer in aanbouw. De naastgelegen kamer van adjudant Frederiks is deze winter heringericht. De mitrailleurbunker is inmiddels gereed, terwijl ook het zicht op het Staalduinsebos in 1940 op Tweede Paasdag bezichtigd kan worden. Vlakbij staat - zo maar in een onverwachte nis - een OT-Arbeider, een bouwvakker van de Duitse Bouworganisatie 'Todt' die onder meer verantwoordelijk was voor de Atlantikwall. Het is maar een greep uit datgene waar de vrijwilligers de afgelopen maanden weer honderden uren van hun vrije tijd in hebben gestoken. Want zouden we het bijvoorbeeld ook nog moeten hebben over de tientallen 'soldaten', die overal zijn neergezet of over de vele foto's met uitgebreide beschrijvingen erbij die her en der in het museum deze winter zijn opgehangen, dan had deze 'Fort Ordonnans' vele bladzijden meer moeten tellen...

De diorama's zijn verder 'aangekleed'.

INHOUD

2 Onderzoek: Fort doet het zo slecht nog niet...

3 'Poppenmakers' gaan verhuizen

4 Tastbare herinnering aan bouw koepels

Uit onderzoek blijkt:

Fort aan den Hoek van Holland doet het nog zo slecht niet...

Uit een onderzoek, dat door het prestigieuze KPMG Klynveld Management Consultants is gehouden onder de belangrijkste forten in Noord- en Zuid-Holland en Utrecht blijkt dat het 'Fort aan den Hoek van Holland' het - eufemistisch gezegd - nog zo slecht niet doet. Werkend met uitsluitend vrijwilligers, bijna uitsluitend draaiend op de begunstigers en sponsors en met toch beperkte openingstijden, steekt het Fort qua bezoekersaantallen in verhouding met kop en schouders boven de andere verdedigingswerken uit.

Het Fort kon 1995 afsluiten met ruim 17.000 bezoekers en dat waren er ruim 5.000 meer dan in 1994. De honderdduizendste bezoeker vanaf de dag dat het Fort werd geopend kon op 17 november verwelkomd worden. Het was mevrouw Jongejan (l) uit Monster, die werd verwelkomd door Fortvoorzitter Jan Wouters en de Hoekse deelraadsvoorzitter Willy Doorn v.d. Houwen. Mevrouw Jongejan kreeg een reisje van 'buurman' Stena Line aangeboden, terwijl het Fort zorgde voor een retourtje Londen met diner. Verder werd de familie Jongejan door schipper Jan van der Sar uitgenodigd voor een tochtje op zee met de Hoekse Reddingboot, terwijl er ook nog een diner bij restaurant Engels op het programma stond.

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Het onderzoek is financieel ondersteund door de Europese Commissie. Inmiddels is de nadere uitwerking in handen gegeven van de provincies. Als eerste stap wordt er deze zomer een enquete gehouden onder de bezoekers van de Forten. Het uiteindelijke doel is een plan op te stellen om meer toeristen te trekken. KPMG heeft een inventarisatie gemaakt van de verdedigingswerken in de betrokken provincies. Het ging om Fort Kijkduin in Den Helder, Pampus bij Amsterdam, Rijnauwen in Bunnik, Fort Asperen en het Fort aan den Hoek van Holland. Het meeste aantal bezoekers trok Fort Asperen - tussen de 15.000 en 32.000 - maar daar gaat het niet uitsluitend om het Fort zelf. Het accent moet hier worden gelegd op de drie maanden durende culturele manifestaties, die met name in kunst geinteresseerd publiek trekken.
Fort Pampus staat met 20.000 bezoekers op de tweede plaats. Van de bezoekers komt 70% via door rederijen georganiseerde (dag-)tochtjes naar Pampus, terwijl 25% van de bezoekers komt voor een bijeenkomst. Het eiland wordt namelijk voor allerlei feesten en vergaderingen verhuurd.
Het Fort aan den Hoek van Holland staat met z'n ruim 17.000 bezoekers op een prachtige derde plaats, zeker als gekeken wordt naar het feit, dat het Fort negen maanden per jaar slechts een weekend per maand officieel geopend is. Daarnaast zijn het de (VVV-)rondleidingen op afspraak, waardoor het Fort zo'n hoog bezoekersaantal kan noteren.
Fort Kijkduin trekt overigens 10.000 bezoekers en Rijnauwen 5.000.

Vrijwilligers

Opvallend is dat het Fort aan den Hoek van Holland het enige verdedigingswerk in het rijtje is dat geheel op vrijwilligers draait. Kijkduin bijvoorbeeld heeft 12 full-timers aan het werk, Pampus heeft een beheerdersechtpaar aangesteld, Rijnauwen kent een betaalde beheerder en Asperen een eveneens betaalde projectleider.

Buitenland

KPMG heeft ook over de grenzen gekeken. Opvallend is dat de overheden veel geld stoppen in de Forten. Zo wordt bijvoorbeeld het Belgische Openluchtmuseum Atlantikwall geexploiteerd door de provincie, terwijl de Britse verdedigingswerken over het algemeen kunnen rekenen op fikse financiele injecties van lokale overheden. Ook in Frankrijk trekt de staat z'n portemonnee behoorlijk open.

Samenwerking

Overigens is KPMG van mening, dat de verdedigingswerken meer gezamenlijk naar buiten moeten treden. Dan zou je in feite zelfs op Europees niveau kunnen gaan denken. De bezoekers van welk fort dan ook zouden op het bestaan van de andere verdedigingswerken gewezen kunnen worden. Zo help je ook elkaar weer aan bezoekers, is de mening van KPMG.
Het onderzoeksbureau tenslotte verwacht een groeiende belangstelling voor de verdedigingswerken, mede gezien de toenemende interesse voor cultuurhistorie, waarbij met name de 55-plussers worden genoemd.

Trouwe 'fan' verlaat Hoek van Holland

Eén van de trouwste 'fans' van het Fort is Willy Doorn-van der Houwen, de deelraadsvoorzitter van Hoek van Holland.
Maar zij gaat nu het dorp verlaten. Ze is namelijk benoemd tot burgemeester van Amerongen.
Mevrouw Doorn was er altijd. Of het nu ging om de ontvangst van de 100.000ste bezoeker, de reünies van de oud-gedienden of een rondleiding met bijzondere bezoekers, ze kwam altijd met evenveel plezier langs. Het Fort deed ook nimmer vergeefs een beroep op haar.
Mevrouw Doorn is op 18 maart geïnstaleerd als burgemeester van het Utrechtse dorp.
Zij heeft echter beloofd in ieder geval nog even langs te komen op één van de reünies van oud-gedienden.

IN MEMORIAM

C. van Rijn, beroeps, Kon. Marine, geboren 2 september 1919, overleden 8 mei 1995
J. de Wildt, ltg. 1930, 15e Reg. Infanterie, geboren 15 januari 1910, overleden 27 september 1995
A. Kooyman, ltg. 1922, Reg. Kustartillerie, geboren 11 december 1902, overleden 4 augustus 1995
L.F. v.d. Touw, ltg. 1916, Pantserfort artillerie, geboren 7 december 1896, overleden 6 augustus 1995
K.L. de Munck, ltg. 1918, Reg. Kustartillerie, geboren 30 april 1899, overleden 22 september 1995
S. Muis, ltg. OVW-er 46, Korps Mariniers, geboren 8 maart 1926, overleden 25 oktober 1995
A. van Yperen, ltg. 1937/2, Reg. Kustartillerie, geboren 10 juni 1917, overleden 1 januari 1996
A. Vreugdenhil, Ltg. 1938/2, Reg. Kustartillerie, geboren 4 oktober 1918, overleden 24 januari 1996
W. van Maanen, Ltg. 1945, Kon. Marine, geboren 31 december 1924, overleden 3 februari 1996
J. Brouwer, Ltg. 1945, Kon. Marine, geboren 9 juni 1918, overleden 20 februari 1996
H. de Reus, Ltg. 1947, Kon. Marine, geboren 16 april 1926, overleden 21 februari 1996
H. v.d. Hout, Ltg. 1937/2, Reg. Kustartillerie, geboren 4 juli 1917, overleden 21 februari 1996

Namens bestuur en werkgroep hebben we de familie inmiddels onze deelneming betuigd met dit verlies.
De Werkgroep zou het bijzonder op prijs stellen bij verhuizing of overlijden hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte te worden gesteld.

FORT ORDONNANS

Uitgave van de stichting 'Fort aan den Hoek van Holland, beheerder van het Nederlands Kustverdedigingsmuseum, Stationsweg, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoon 01747-82898.

Voorzitter: Jan Wouters.

Redactie: Marijke Brabander
Vormgeving: Koos Jeremiasse
Druk: Johan Koopmans en Willem v.d. Stap

Zij werkten tot nu toe altijd achter gesloten deuren. Maar daar gaat nu verandering in komen. De 'Poppenmakers' krijgen een kamer - Kamer 16 - die in de wandelroute wordt opgenomen. Het publiek zal via een raam een blik kunnen werpen op de activiteiten van deze 'soldaten-fabrikanten'.

'Poppenmakers' gaan verhuizen

'Ons werk zal nooit klaar zijn'

Al vanaf het begin worden in het Nederlands Kustverdedigingsmuseum de poppen in eigen beheer vervaardigd. De vrijwilligers hebben dit werk zo weten te perfectioneren, dat er - zo weet de huidige projectleider Rob Wissink - inmiddels vanuit andere musea aanvragen binnen komen om poppen voor hen te maken. 'Maar voor we daar aan kunnen beginnen...'
Het gaat er niet alleen om, dat het maken van een 'soldaat' zeer arbeidsintensief is, een tweede punt is, dat het museum telkens weer wordt uitgebreid met de meest schitterende diorama's, die ook telkens weer om nieuwe recruten vragen.

Een deel van de poppenmakerij was in een van de gebouwen 'boven' ondergebracht. Het mocht niet comfortabel zijn, het zag er wel schilderachtig uit. FOTO: ED DEWAERHELIT/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

'Op de projectenlijst staat dan ook bij de afdeling poppen achter 'klaar' het woord 'nooit', zegt een lachende Wissink, die wordt bijgestaan door Elco Camphens, Robbert v.d. Hoeven en Corrie Nuyen en in rustige tijden door een aantal van de rondleiders.

40 stuks

Terwijl de 'poppenmakers' hard aan het werk zijn om hun Kamer 16 voor Tweede Paasdag trots aan het publiek te kunnen tonen, gaat het 'gewone werk' ondertussen natuurlijk door. 'Voor april' weten Wissink en Camphens, 'moeten we veertig poppen klaar hebben. Die hebben allemaal al een bestemming gekregen in een van de diorama's.'
Zo zal er, om maar even een voorbeeld te geven, straks in de bakkerij een echte bakker te zien zijn.
'En' zeggen de mannen opgetogen, 'we krijgen ook echte broden. Die worden nu gebakken bij Gist-Brocades...'
Ze hebben nog een opmerkelijk nieuwtje: de eerste vrouw komt eraan.
Want waar tot nu toe alleen de heren-soldaten in de diorama's de dienst uitmaakten, zal straks de eerste gipsen Marva haar intrede doen in het museum. Natuurlijk weet zij haar plaats: in de telefooncentrale...
Hoogstwaarschijnlijk zullen de Marva's nooit veel verder het Fort betreden, want vertelde ooit een echte Marva van toen tijdens een reunie, wij mochten absoluut niet het Fort zelf in. Verder dan de centrale kwamen we niet.
Overigens was het heel moeilijk een dame te vinden, die model wilde staan. 'Het heeft anderhalf jaar geduurd voor we iemand hadden', vertelt Rob Wissink, waarop Elco Camphens fluistert: 'Zo lang duurde het voor hij z'n eigen vrouw wist over te halen...'
Overigens zitten de poppenmakers - die in de wandelgangen ook wel de 'poppefielen' worden genoemd - nog met een probleem: een model van een vrouwenhoofd.
Een beetje begrip hebben ze er wel voor, want het is bepaald geen pretje om je hoofd 'in het gips' te laten zetten. Maar ja, het enige waar ze nu de beschikking over hebben is een oude mal van 'een heel lelijke vrouw'. 'Maar misschien was het zelfs een lelijke vent...'
Alle poppen worden overigens op maat gemaakt. 'We gaan uit van het tenue, dat we hebben. Dat pak blijft altijd in de originele staat.
De poppen worden erop aangepast.'

Rondleider Aad van Leeuwen:

'Jaap, je mag me meteen weer bellen'

Als rondleider kom je de meest uiteenlopende groepen tegen. Kijkend naar de samenstelling kunnen de meeste rondleiders vooraf goed inschatten hoe lang de 'tocht' door het museum gaat duren. Schoolkinderen bijvoorbeeld zijn nu eenmaal, zo leert de ervaring, sneller afgeleid dan - pak 'm beet - een groep oudere societeitsleden. Toch kun je je behoorlijk vergissen, zo blijkt uit het relaas van Aad van Leeuwen:

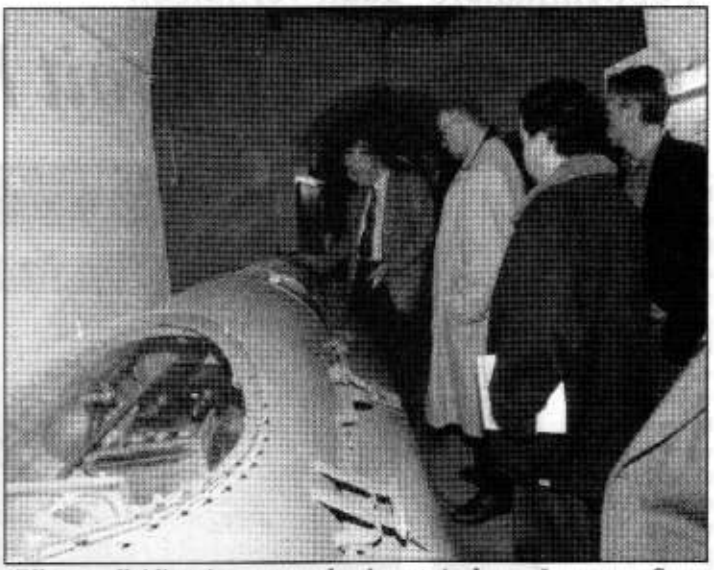

'Elke rondleiding is weer anders' zegt Aad van Leeuwen. Soms hebben bezoekers wel heel erg weinig tijd, zoals hier de Rotterdamse wethouder Meijer, die eind december tijdens een werkbezoek aan Hoek van Holland een bliksembezoek aflegde aan het Fort.

FOTO: ED DEWAERHEIJD/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

'Aad, met Jaap. Kan jij op... een rondleiding doen?'
Op deze wijze begint voor mij meestal een rondleiding door het Kustverdedigingsmuseum.
Zo ook eind december. De rondleiding moest plaatsvinden op de 28ste en het ging om een zangkoor van 30 personen. Als tweede rondleider was Kees Janssen aangezocht.
Omdat het een zangkoor betrof, dacht ik dat het zou gaan om een groep van zo'n 20 dames en 10 heren. Dat is volgens mij de verhouding binnen een zangkoor.
Toen ik echter op de 28ste het aanvraagformulier pakte, zag ik dat er een groep met 10- tot 13-jarigen zou komen en een met 14- tot 20-jarigen, netjes in aantal verdeeld. Uit ervaring weet je dat je jeugdigen hooguit een anderhalf uur kan boeien met de rondleiding.
Kees is de oudste, dus hij mocht kiezen welke groep. Hij nam de 13-plussers.
Ik vertelde de leider van de groep 14-minners wat onze ervaring was met jeugdigen. Hij was in mijn ogen erg optimistisch. De rondleiding mocht best twee uur duren, zei hij en gaf ons elk een fles wijn. Adviseurs die wij zijn, zeiden we tegen hem dat nooit vooraf te doen. Wel namen we de fles in dank aan.

'Fout'

Kees begon gelijk in het Fort. Ik bleef boven om aanschouwelijk te kunnen vertellen over de ligging, het doel, de bouw, de bewapening en verdediging van het fort. Wij wilden toch niet dat ons hetzelfde zou overkomen als wat wij de Engelsen hadden geflikt in 1667? Toen wist admiraal de Ruyter ongezien de Theems op te varen en bij Chatham de Engelse vloot te vernietigen.
Het begon toen al een beetje 'fout' te gaan: de ene na de andere vraag werd gesteld. Om toch de tijd in de gaten te houden, bracht ik de groep snel naar beneden.
Tijdens de rondleiding bleef de groep maar vragen stellen. Het 'waarom', 'waarvoor' en 'wat gebeurde er dan' was regelmaat.
Op een gegeven ogenblik keek ik op mijn horloge. Jeetje, ik was al meer dan een uur bezig en nog lang niet op de helft. E... - wat voor elke rondleider leuk is - de groep bleef geinteresseerd en met volle aandacht luisteren.
Hoe lang nog? denk je dan. Wat sneller lopen en vlugger vertellen?

Belangstelling

Na ruim anderhalf uur is de groep nog een en al belangstelling. Niet een keer heb ik mijn - toch al harde - stem moeten verheffen om iemand tot de orde te roepen of om weer belangstelling te wekken.
Gelukkig is het museum zo uitgebreid, dat je zonder problemen meer dan drie uur kan rondleiden.
Na ruim twee uur kwam ik Kees met zijn groep weer tegen in de kruitkamer van de C-koepel. D... was ook het einde van deze rondleiding. Ook wij was zeer positief over zijn groep.

VERVOLG VOLGENDE PAGINA

Fort krijgt een tweede toegangsweg

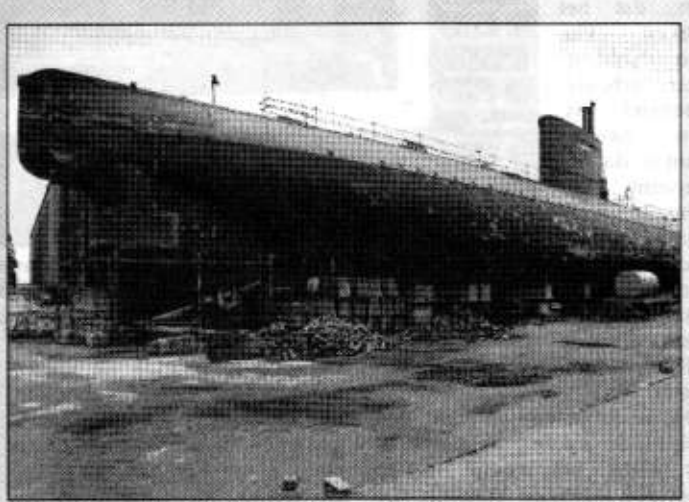

De Zeehond ligt bij de RDM te wachten op vervoer naar Hoek van Holland.

FOTO: RONALD STAM /WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Helemaal honderd procent zeker is het nog niet, maar toch durft voorzitter Jan Wouters het wel aan om in deze 'Fort Ordonnans' iets dieper in te gaan op de plannen, die zijn ontwikkeld voor het Fort en de directe omgeving.
Centraal daarbij staat de komst naar Hoek van Holland van de 'Zeehond', de gigantische onderzeeër die op het moment, dat wij dit schrijven, nog bij de RDM in Rotterdam ligt.
De 'Zeehond' zal, zo zijn de plannen, deel uit gaan maken van een Maritieme muziale hoek, die pal naast de Berghaven wordt ingericht.
Ook het Reddingmuseum Jan Lels, dat nu nog in een bunker aan de Badweg is ondergebracht, zal met z'n schepen een plaats krijgen in dit Buitenmuseum.
De 'Zeehond' is een plaats aan de wal toebedeeld, pal langs de Nieuwe Waterweg.
Vanuit het Fort kun je de onderzeeër bij wijze van spreken bijna aanraken. Alleen zit er nu nog een hek tussen. Wouters: 'Er zijn nu plannen om ook vanaf de kant van de Nieuwe Waterweg een toegang te maken tot het Fort, zodat de bezoeker straks een directe verbinding tegenkomt tussen ons museum en de Maritieme muziale hoek.'

VOLG VAN PAGINA 4

...aar wij hadden wel een droge keel gekregen van het vertellen. Toch moesten we nog even geduld hebben. Het koor wilde namelijk een lied voor ons zingen. Onze 'akoestiek-deskundige' Willem van der Stap, adviseerde dat in de droge gracht te doen. Wij konden even genieten van een prachtig gezongen nummer uit het repertoire van het Maasstedelijk Jongenskoor van de Maasstedelijke Koren uit Rotterdam. Zo zie je maar, dat elke rondleiding weer anders is en dat je nooit van tevoren kunt weten hoe lang een rondleiding wordt. Deze zal nog lang in mijn geheugen blijven, dankzij de groep positieve jongeren. Ik denk er met genoegen aan terug en de fles wijn, die nog in mijn bar staat, helpt me hierbij. Op ...t etiket staat, dat er ook nog ...en meisjeskoor is en een opleidingskoor.
Jaap: je mag mij bellen, als deze groepen zich aanmelden voor een rondleiding!"

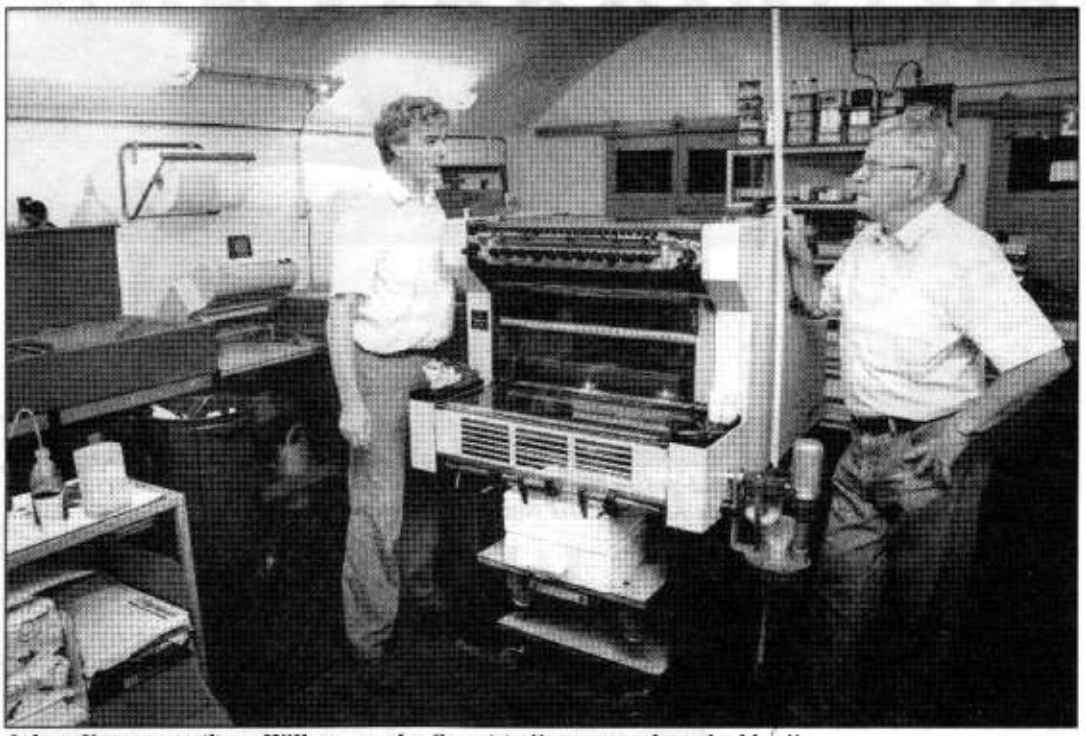

Johan Koopmans (l) en Willem van der Stap (r) zijn trots op hun drukkerij.

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Duo beheert super-drukkerij

Zo ongeveer het allermooiste drukwerk van Nederland rolt uit een van de best bewaakte Kamers van het Fort. Achter de gesloten deuren is het rijk te vinden van Johan Koopmans en Willem van der Stap. Zij zorgen ervoor, dat elke drie maanden zo'n zevenhonderd perfecte exemplaren van de 'Fort Ordonnans' van de persen rolt.

Maar ook elke kaart, elke lijst, elk officieel papier dat het museum verlaat, alle briefpapier en elke envelop, heeft het perfectionistische stempel van de 'Fort-drukkerij' meegekregen.
Ruim anderhalf jaar geleden werd de drukkerij in gebruik genomen.
De apparatuur, waaronder een offset-pers, werd destijds, toen het bedrijf ophield te bestaan, geschonken door Locoprint uit 's-Gravenzande.
De apparatuur wordt door de beide mannen gekoesterd. De drukkerij is ook de allerschoonste plek van het hele Fort. Er is geen stofje, geen vuiltje te vinden. Vandaar ook dat niet veel bezoekers worden toegelaten in deze kamer.
Voor de fotograaf werd een uitzondering gemaakt...

Wie heeft foto's en/of verhalen?

Het is 1986 als de deuren van het Fort voor het eerst na tien jaar open gaan. Het is ook voor het eerst, dat het publiek dan een kijkje mag komen nemen in het geheimzinnige verdedigingswerk.
We zijn nu weer tien jaar verder en terugkijkend is het in feite ongelooflijk wat er tot stand is gebracht door een grote groep vrijwilligers.
Om daar toch even bij stil te staan, hebben enkele Fort-medewerkenden het plan opgevat een jubileumboekje samen te gaan stellen met daarin een terugblik op 10 jaar Stichting Fort aan den Hoek van Holland.
Onder de lezers van de 'Fort Ordonnans' zijn er ongetwijfeld velen te vinden, die hun eigen verhaal of foto's uit de afgelopen tien jaar graag willen doorgeven.
Deze zijn - tot half april - meer dan welkom bij Esther.

Winkel goed voorzien

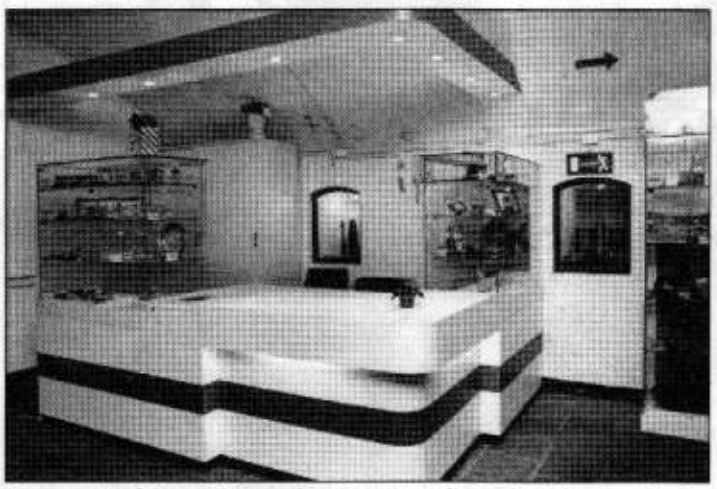

Het was in feite altijd een beetje een verloren hoekje, waarin het winkeltje van het Fort was ondergebracht. Sinds enige tijd echter is er in datzelfde hoekje in de 'koffiekamer' een schitterende winkel gerealiseerd. Met een prachtige toonbank. Met schitterende vitrines. En met de leukste herinneringen aan het Fort en z'n museum.

FOTO: RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Begunstigers

Het Kustverdedigingsmuseum wordt mede in stand gehouden door begunstigers. Men kan begunstiger worden door minimaal *f*25,- over te maken op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank; rekeningnummer 81.03.12.328 bij de VSB-bank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de stichting Fort aan den Hoek van Holland. Met een eenmalige bijdrage van minimaal *f*500,- wordt men 'Begunstiger voor het leven'.Bedrijven kunnen zich aanmelden als sponsor. Dit kost minimaal 300,- per jaar, waarvoor men een naamsvermelding krijgt op het sponsorbord. Zowel begunstigers als sponsors ontvangen een gezinskaart, waarop tijdens de openingsdagen gratis het Kustverdedigingsmuseum kan worden bezocht. Verder ontvangt men vier keer per jaar de 'Fort Ordonnans'.

Op 27 april is de reunie voor de oud-gedienden van de Kon. Marine en het Korps Mariniers (rechts) Voor de mannen van onder meer de Kustartillerie (links) is de reunie op 11 mei.

FOTO'S: RONALD STAM WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

REÜNIES

De reünies voor oud-gedienden worden dit jaar gehouden in april en mei.

De oud-gedienden van de Kon. Marine en het Korps Mariniers worden op zaterdag 27 april verwacht in het 'Fort aan den Hoek van Holland', terwijl degenen die bij de Kon. Landmacht hebben gediend voor zaterdag 11 mei een uitnodiging hebben ontvangen.

Overigens heeft G. den Harder zijn funktie binnen de Werkgroep Oud-Gedienden om gezondheidsredenen neer moeten leggen. Werkgroep-secretaris L. van Vliet: 'Als werkgroep betreuren wij het vertrek van Den Harder. De laatste jaren heeft deze krasse oud-gediende - hij is nu 77 - van het voormalig Regiment Kustartillerie zich als vrijwilliger binnen het Fort verdienstelijk gemaakt op verschillende terreinen. Door een ernstige acute oogaandoening was hij echter genoodzaakt zijn funktie binnen de werkgroep neer te leggen. Wij hebben zijn inzet altijd zeer gewaardeerd. Vanaf deze plaats willen wij de heer en mevrouw Den Harder veel sterkte toewensen.'

Namens het bestuur van de Stichting 'Fort aan den Hoek van Holland' en alle medewerkenden sluit voorzitter Jan Wouters zich graag bij deze woorden aan.

Ter herinnering...

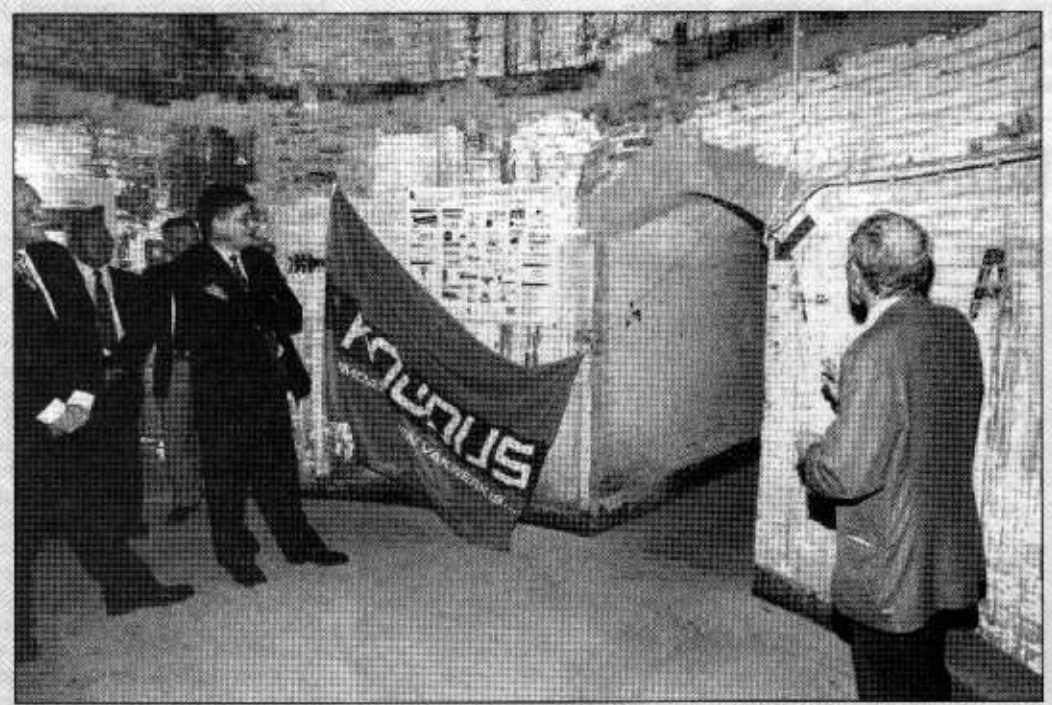

De koepels staan als een tastbare herinnering aan 24 hectische uren in 1996 op het dak van het Fort. Maar inmiddels is ook binnen de Fort-muren een herinnering terug te vinden aan de herbouw van de koepels. In de B-koepel onthulde Joop de Zeeuw, adjunct-directeur van aannemingsmaatschappij Gebr. Koudijs BV een plaquette in aanwezigheid van onder meer directeur-eigenar Jac. M. Oomen en Fort-voorzitter Jan Wouters.

FOTO: ED DUMAENHEUT/WEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

Openingstijden 1996

Het Kustverdedigingsmuseum is in 1996 geopend op 8 april (Tweede Paasdag); 20 en 21 april (Museumweekend); 4 en 5 mei; 27 mei (Tweede Pinksterdag); 1 en 2 juni; 6 en 7 juli; 3 en 4 augustus; 7 en 8 september; 5 en 6 oktober; 2 en 3 november. Op de zaterdag is het museum geopend van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 11.00 tot 16.00 uur. De toegangsprijs bedraagt *f*4,50 voor volwassenen en *f*2,50 voor kinderen van 4 t/m 12 jaar en 65-plussers.

Rondleidingen

Voor groepen van minimaal tien personen kunnen er op afwijkende tijden (eventueel ook de avonduren, maar niet op zondag) rondleidingen worden georganiseerd. De kosten bedragen *f*3,50 per persoon. (Voor scholen *f*3,- per persoon). Voor een afspraak kan kontakt worden opgenomen met het Kustverdedigingsmuseum op (0174) 382898: met J. Admiraal (coordinator rondleidingen) op (0174) 383387 en met J. Wouters op (0174) 383128.

VVV rondleidingen

Via de VVV Hoek van Holland kan men individueel inschrijven op een rondleiding. Daarvoor moet men zich uiterlijk een dag van tevoren aanmelden bij de VVV aan de Hoekse Brink, telefoon (0174) 382456. Ook de kosten (*f*4,- per persoon) moeten vooraf bij de VVV worden betaald. In 1996 zijn er rondleidingen op 2 mei; 9, 11, 16, 18, 23, 25 en 30 juli; 1, 6, 8, 13, 15, 20 en 22 augustus; 22 en 24 oktober; 27 december. Alle rondleidingen beginnen om 13.30 uur.

Oefening

Op dinsdag 2 april zal in het Fort een groots opgezette ontruimingsoefening worden gehouden. Het is een jaarlijks terugkerend uiterst realistisch 'spel', dat nodig is om een verlenging te kunnen krijgen van de gebruiksvergunning van de Brandweer Rotterdam. De oefening is in feite een test voor de Bedrijfshulpverlening/Bedrijfsbrandweer van het Fort, de ontruimers en de EHBO-ers, waarbij ook de samenwerking met de brandweer van Hoek van Holland een uiterst belangrijke rol speelt. Bij de oefening worden Lotus-slachtoffers ingezet.